Sosiaali- ja terveysministeriö

Veden kanssa kosketuksissa olevat materiaalit: Komission säädösehdotukset

Jarkko Rapala
Neuvotteleva virkamies
14.11.2023

Ehdotukset ja aikataulu

- Komissio on antanut 20.10.2023 kuusi säädösehdotusta, jotka koskevat juomavesidirektiivin toimeenpanoa veden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien hyväksyttävyydestä vesilaitteistoissa käytettäväksi
- Valtioneuvosto on antanut 10.11.2023 eduskunnalle E-selvityksen komission säädöksistä ja valtioneuvoston näkemyksistä komission säädösehdotuksista.
- Komissiota avustava juomavesikomitea käsittelee täytäntöönpanosäädökset 15.12.2023.
- Täytäntöönpanosäädökset ja delegoidut säädökset tulevat voimaan tammikuussa 2024. Säädöksiä sovelletaan kahden vuoden kuluttua niiden voimaantulemisesta eli tammikuussa 2026.

Komission julkinen kuuleminen

- Komission julkinen kuuleminen säädösehdotuksista on ollut avoinna 20.10.2023–13.11.2023 välisen ajan (16.11.2023 eräiden säädösten osalta).
- Komissio on korostanut, että julkiseen kuulemiseen osallistuminen on tärkeää Suomen kantojen esille tuomiseksi.
- Sosiaali- ja terveysministeriö ja ympäristöministeriö ovat kannustaneet sidosryhmiään osallistumaan julkiseen kuulemiseen ja tukemaan valtioneuvoston kuulemisessa esittämiä kantoja.

Säädösehdotusten ongelmakohdat Suomelle

- Sinkinkadon kestäviä messinkiseoksia ei ole otettu hyväksyttävien materiaalien joukkoon
- Juomavesidirektiivin 11(3) artiklan tulkinta
- Materiaaleista liukenevan lyijyn osuus juomavedessä
- Liian lyhyt siirtymäaika
- Vaikutukset teollisuuteen ja sisämarkkinoihin
- Taloudelliset vaikutukset
- Vaikutukset kiertotalouteen

Sinkinkadon kestävät messinkiseokset

- Komissio ei ole ottanut Suomessa ja Ruotsissa käytettäviä messinkiseoksia luetteloihin sallittujen materiaalien luetteloon
- Suomen veden laatu edellyttää pieniä määriä lyijyä sisältävien sinkinkadonkestävien messinkien käyttämistä vesilaitteistoasennuksissa.
- Komission näkemyksen mukaan näistä materiaaleista liukenee veteen liikaa lyijyä.
- Suomen ja Ruotsin asiantuntijat ovat kiistäneet tämän komission näkemyksen lyijyn liiallisesta liukenemisesta
- Ei-sinkinkadon kestävät materiaalit syöpyvät 3–5 vuodessa ja aiheuttavat vesivahinkoja

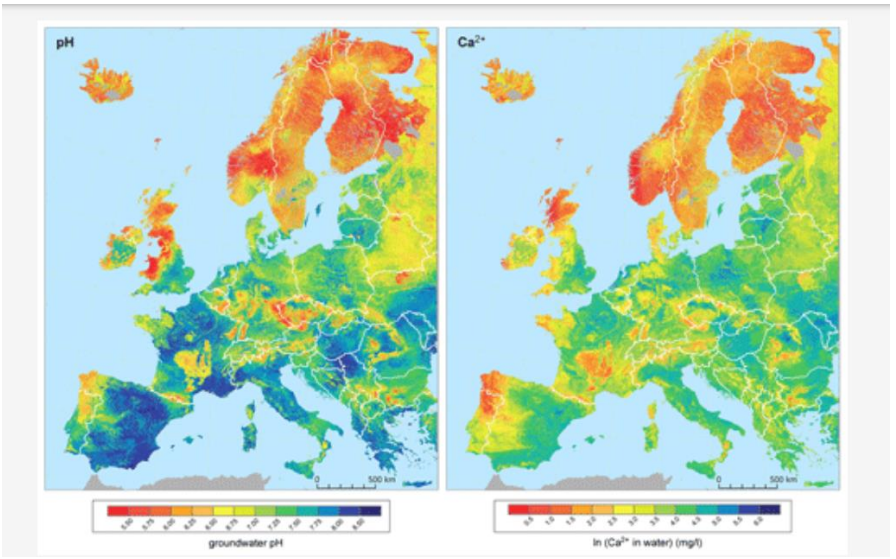

Veden laatu Euroopassa. Kuva Hájek ym. https://doi.org/10.5194/essd-13-1089-2021

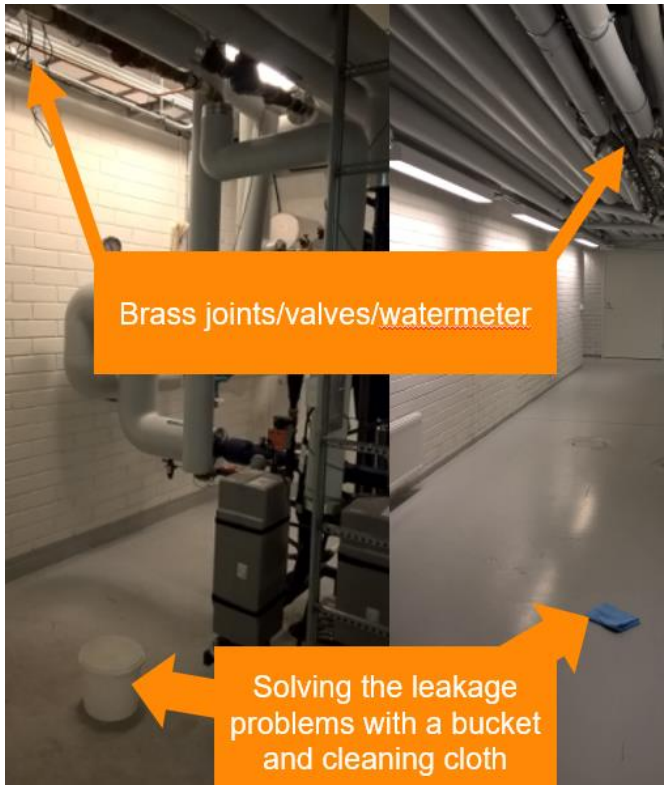

Juomavesidirektiivin 11(3) artiklan tulkinta

- Kansallisten säädösten huomioon ottamisesta hyväksyttävien materiaalien osalta sovittiin kolmikantaneuvotteluissa (komissio – Euroopan Parlamentti – neuvosto) Suomen puheenjohtajakaudella.
- Suomen lähtökohta ja juomavesidirektiivin tulkinta on ollut, että kaikki jäsenvaltioiden tällä hetkellä kansallisesti hyväksytyt materiaalit otetaan ensimmäisille positiivilistoille.
- Komission tulkinta juomavesidirektiivistä kuitenkin poikkeaa tästä

Lyijy juomavedessä ja terveysvaikutukset

- Suomen raakavesissä lyijyn määrä on erittäin pieni.
- Myös talousvedessä lyijyn pitoisuus on vain noin 5–10 % juomavesidirektiivissä säädetystä raja-arvosta.
- Talousveden välityksellä elimistöön saatavan lyijyn ei siten voi katsoa aiheuttavan terveyshaittaa vedenkäyttäjille.

Materiaaleista liukenevan lyijyn osuus juomavedessä

- Maailman terveysjärjestön näkemyksen mukaan lyijyä päätyy veteen pääosin vain vesilaitteistoissa käytettävistä materiaaleista.

→ Vesilaitteistoissa käytettävistä materiaaleista veteen liukenevan lyijyn osuus talousvedessä tulisi olla 90 % eikä komission ehdottama 50 %.

Vaikutukset teollisuuteen ja sisämarkkinoihin

- Teollisuus on kannattanut yhteiseurooppalaista lainsäädäntöä materiaalien osalta ja sitoutunut vähälyijyisten ja lyijyttömien tuotteiden kehittämistyöhön, mutta tarvitsee riittävän pitkän siirtymäajan.
- Riittävän pitkä siirtymäaika tarvitaan myös EU:n sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi, kilpailuetu siirtyy suurten maiden suurille tuottajille.
- Pohjoismaiden rajalliset markkinat eivät kannusta muiden maiden tuottajia kehittämään sinkinkadon kestäviä materiaaleja.
- Suomessa on noin 100 sinkinkadonkestäviä messinkilaatuja toimittavaa pk-yritystä ja lisäksi alalla toimii myös vientiyrityksiä, jotka joutuvat epäreiluun kilpailuasemaan.

Taloudelliset vaikutukset

- Tuotantomenetelmien muutoksista aiheutuu teollisuusyrityksille miljoonaluokan kustannukset
- Vesijärjestelmiin asennettavat ei-sinkinkadonkestävät messinkiosat aiheuttaisivat ennenaikaisia vaurioita ja vuotovahinkoja, joiden seurauksena kosteus- ja homevaurioiden määrä kasvaisi.
- Vesilaitteistojen käyttöikä olisi epärealistisen lyhyt: uusimistarve 3–5 vuoden välein.
- Kustannukset rakennusten omistajille 3,2–3,5 miljardia vuodessa asuntokannan osalta. sinä aikana rakennetun asuntokannan osalta.

Vaikutukset kiertotalouteen

- Pohjoismaiden messinkiteollisuus on kiertotalousteollisuutta, joka perustuu 90-prosenttisesti kierrätettyyn prosessiromuun messinkiseosten osalta.
- Komission säädösehdotusten myötä tämä järjestelmä romuttuisi ja neitseellisten materiaalien käyttö lisääntyisi.
- Neitseellisistä materiaaleista valmistetun messingin ilmastovaikutuksen on arvioitu olevan 8,4 kertaa suurempi kuin kierrätysmateriaaleihin perustuvan materiaalin.

Johtopäätökset

- E-kirjelmässä on esitetty selkeästi ja perustellusti Suomen kanta, ja kirjelmän laatimisessa on kuultu kattavasti eri sidosryhmiä.
- Ensisijainen tavoite saada käytössä olevat sinkinkadon kestävät materiaalit positiivilistalle on kannatettava.
- Myös tavoite materiaaleista liukenevan lyijyn allokaatioprosentin muuttamisesta 50 %:sta 90 %:iin on kannatettavaa.
- Mikäli tämä ei laajalti toteutetusta vaikuttamistoimista huolimatta onnistu, tulisi siirtymäajan olla riittävän pitkä
  - Teollisuus on esittänyt siirtymäaikaa vuoteen 2036, jotta kiertotalousnäkökulma ja vihreä siirtymä voitaisiin ottaa asianmukaisesti huomioon siirryttäessä vähälyijyisiin ja lyijyttömiin materiaaleihin.
  - Valtioneuvoston esittämää vähimmäisiirtymäaikaa vuoteen 2032 voidaan kuitenkin pitää perusteltuna kompromissina, vaikka tällöin kiertotalousnäkökulman ja vihreän siirtymän periaatteita ei kaikilta osin voida ottaa huomioon.

Lisätietoja

Jarkko.Rapala@gov.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö